

Dziady cz. III

Geneza

III część Dziadów powstała w 1832 r. a na ich powstanie złożyły się okoliczności:

- upadek powstania listopadowego
- próba znalezienia odpowiedzi dlaczego to powstanie upadło
- chęć ukazania **martyrologii** - męczeństwa narodu Polskiego
- chęć własnej rehabilitacji w oczach narodu za niewzięcie udziału w powstaniu listopadowym, świadczy o tym fragment, który napisał Mickiewicz w 1832r do przyjaciela Joachima Lelewela - „To dzieło uważam za kontynuację wojny, którą teraz, gdy miecze schowane, trzeba dalej piórami prowadzić”
- próba charakterystyki Rosji
- chęć ukazania, że klęska powstania jest tragedią dla Polski, ale również jego osobistą

Prolog

Analiza prologu poprzedzającego Akt I

W Prologu dokonuje się **przemiana Gustawa w Konrada**. Więzień Gustaw najprawdopodobniej wyjdzie, lecz nie wie skąd ta informacja. Stwierdza, że nawet jeśli zdejmą mu kajdany, to jego dusza dalej będzie zniewolona. Wspomina też o jakimś wydarzeniu. Obawia się, że jako poeta będzie niezrozumiany. Przechodzi przemianę w wojownika. Konrad ma świadomość, że nawet jeśli opuści więzienie to i tak Polska będzie zniewolona.

Czas i miejsce akcji

Wydarzenia rozgrywają się w Wilnie 24 grudnia 1823 roku. W więzieniu - dokładniej celi Konrada, kiedyś mieścił się tam **Klasztor ojców Bazylianów**. Czas akcji nie jest przypadkowy, ponieważ Mickiewicz w tym czasie też siedział w więzieniu. Cechy Konrada mają wiele wspólnego z cechami Mickiewicza.

Warunki panujące w więzieniu

W celach więźniów panują złe warunki:

- Okna są zabite deskami, przez co więźniowie tracą poczucie czasu i nie mają kontaktu ze światem zewnętrznym
- Cele są niewielkie, na 3 kroki
- Więźniowie to młodzież polska, członkowie tajnych towarzystw, spisków, patrioci
- Więźniowie są źle karmieni - jedzenie wywołuje u nich różne choroby, a pozbawieni są lekarza
- Młodzież źle wypowiada się na temat **Mikołaja Nowosilcowa** - namiestnika Cara, który został delegowany po to by niszczyć wszelkie przejawy antyrosyjskiej działalności ze strony Polaków. Więźniowie przedstawiają go jako człowieka okrutnego, tyrana, twierdzą, że w Warszawie nie udało mu się wyśledzić spisku, więc z całym sztabem szpiegów przeniósł się na Litwę. Nowosilcowi zależy przede wszystkim na opinii i uznaniu cara. Większość się go boi, bo nie wiedzą, kiedy i czy w ogóle opuści to więzienie.

Scena 1 - Więzienna - 24 grudnia 1834r. Wilno, Klasztor

Charakterystyka więźniów

- 1) **Tomasz Zan** - członek **towarzystwa Filomatów**, przywódca Promiemych i filaretów. Prywatnie przyjaciel Mickiewicza. Za działalność patriotyczną został aresztowany w 1823r, najpierw przebywał w więzieniu w Wilnie, później zesłano go do Orenburga. Jeden z najstarszych więźniów. Nie wierzy w to, że wyjdzie z więzienia. Charakteryzuje go ogromna wrogość i nienawiść do zaborcy rosyjskiego. Jest pesymistą - nie wierzy w sprawiedliwy proces. Uważa, że większość z nich trafi na Sybir. Wychodzi z propozycją, by więźniowie pozbawieni rodzin wzięli na siebie winę. Sam zgłasza się na ochotnika. Jest szlachetny, skłonny do poświęceń. Inni ludzie go szanują i liczą się z jego zdaniem. Nazywa Rosjan Łotrami.
- 2) **Żegota** - w rzeczywistości **Ignacy Domeyko**, członek **towarzystwa filomatów**, aresztowany w 1823r, brał udział w powstaniu. W przeciwieństwie do Tomasza, wierzy w uczciwy proces i ma nadzieję, że nie trafi na Sybir. Nie czuje się winny, Został aresztowany nagle, niespodziewanie
- 3) **Jan Sobolewski** - autentyczna postać, **nauczyciel ze Żmudzi**, członek **Towarzystwa Filomatów**. Był on świadkiem wywozu studentów ze Żmudzi na Sybir. Widział on młodych mężczyzn z ogolonymi głowami, skutych kajdanami, gdzie najmłodszy z nich miał 10 lat i nie mógł sobie poradzić z ciężarem łańcucha. Opowiada o Janczewskim, który się bardzo zmienił, schudł, zmizerniał, widać, że warunki więzienne dały mu popalić. Gdy wsiada do kibitki, krzyczy „Jeszcze Polska nie zginęła”. Rosjanie nie zdołali go złamać - był w nim cały czas duch patriotyzmu
- 4) **Antoni Frejend** - autentyczna postać, **zginął w powstaniu listopadowym**. Pomimo zamknięcia, czuje on zapał do walki, jest dumny z tego, że siedzi w więzieniu, uważa, że to jest po coś, na wolności nie czułby takiej woli walki. Spodziewa się, że prędzej czy później wyślą go na Sybir. Jest gotów oddać za swoich towarzyszy życie.
- 5) **Feliks Kołakowski** - członek **Towarzystwa Filomatów i Filaretów**, skazany na zesłanie, najbardziej nienawidzi rosyjskiego cara i gdyby mógł, to zabiłby go toporem (**gdyby pracował w kopalni, to z żelaza zrobiłby topór**). Jeżeli **ożeni się z córką Tatora**, to chciałby mieć syna, który zabije cara jak Piotr Paleń. Gdyby miał **plantację lnu i konopii**, to zrobiłby taki sznurek, żeby można było powiesić go na nim. **Feliks przyjmuje postawę buntowniczą i patriotyczną, bo na każdym kroku myśli aby zabić cara.**
- 6) **Jan Jankowski** - **student Uniwersytetu Wileńskiego**, kolaborant, złożył obciążające zeznania na kolegów, gdy wyszedł z więzienia, pracował w Wołogdzie, był urzędnikiem policji carskiej. **Śpiewa pieśń** - wynika z niej, że jest wrogiem zaborców, nienawidzi cara i Nowosilcowa za ich okrucieństwo. Mówi także, że zwątpił w Boga, ponieważ im nie pomaga. Stracił nadzieję, nie wytrzymał psychicznie, nie poradził sobie z pobytem w więzieniu, dlatego się poddał
- 7) **Konrad** - przez cały wieczór niewiele mówi, ale za to uważnie słucha, tego, co dzieje się w celi więziennej. Zapowiada zemstę, chce się zemścić na rosyjczykach za cierpienie które zadali Polakom. Mówi, że dokona jej nawet bez pomocy Boga. Buntuje się przeciwko obojętności Boga, uważa że powinien być on im pomocą. Konrad ma wizję, w której zmienia się w ptaka - orła, który symbolizuje Polskę. Białe orzeł ściera się z czarnym krukiem, który symbolizuje zaborców. Ta pieśń jest zapowiedzią walki bohatera, ale i całego narodu w walce z zaborcą. Ta wypowiedź Konrada zwana jest **MAŁĄ IMPROWIZACJĄ** (tworzyć całą na poczekaniu). Jest to zapowiedź Wielkiej Improwizacji.

Bajka - po wygnaniu ich z kraju, Bóg nakazuje rozsypać na drodze ziarno. Człowiek mija je jednak, bo nie wie co z nimi zrobić, na drodze pojawił się Diabeł, który postanowił zakopać ziarno, myśląc, że przechytrzył Boga (nie chciał, żeby ludzie odkryli ich wartość). Mimo tego ziarno na wiosnę wydało plon. Bajka ta ma charakter alegoryczny. Pod postacią ziarna kryje się Polska, a pod postacią Diabła - Zaborca Rosyjski

Interpretacja Bajki

- Im bardziej zaborca rosyjski będzie chciał zabić w Polakach patriotyzm, tym większy opór będą oni stawiać
- Ziarno, z którego zrodzą się plony, to symbol życia (tutaj odrodzenia) - nawiązanie do mesjanistycznej koncepcji losów Polski, która odradza się, czyli odzyskuje niepodległość

Charakter sceny więziennej

Scena więzienna ukazuje **martyrologię**, czyli męczeństwo narodu Polskiego, którego doświadcza on ze strony zaborcy rosyjskiego. Widoczna jest tu patriotyczna postawa Polaków i chęć walki, bunt. Scena ze względu na brak jednego głównego bohatera **ma charakter zbiorowy i realistyczny**

Scena II - Wielka Improwizacja - 24 grudnia 1823r. Cella Konrada

Postawa Konrada wobec Boga w świetle sceny II

Czas i miejsce akcji

Scena II rozgrywa się **po północy 25 grudnia 1823r**, czyli w pierwszy dzień świąt Bożego Narodzenia, kiedy **Konrad zostaje sam w celi**

Treść monologu Konrada i charakterystyka postawy bohatera

Konrad chciał porozmawiać z Bogiem, jednak planowany przez niego dialog, przez fakt, że Bóg do niego nie przemówił stał się **Wielkim Monologiem**.

- Konrad przedstawia się Bogu jako „Śpiewak dla ludzi”, czyli poeta twierdzi, że czuje się bardzo samotny. Poeta głosił, iż tylko człowiek samotny może dokładnie wsłuchać się w swoje myśli i je zrozumieć - żadne słowa nie oddadzą tego, co chcielibyśmy powiedzieć.
- Konrad uważa, że poezja, którą tworzy, jest doskonała, w związku z tym przeznaczona wyłącznie dla Boga „Ty Boże, ty naturo! dajcie posłuchanie. — Bóg, Natura; Godna to was muzyka i godne śpiewanie.”
Teza - w gruncie rzeczy każdy z nas jest samotny -- od urodzenia, aż do śmierci pozostaje z nami na zawsze tylko nasz cień. Ludzie przychodzą i odchodzą.
- Nazywa siebie mistrzem, czyli uważa się za poetę doskonałego
- Mówi, że jego pieśni są nieśmiertelne „**exegi monumentum**” - wybudowałem sobie pomnik, „**non omnis moriar**” - nie wszystek umrę (oba motywy to motywy horacjańskie)
- Konrad stawia swoje dzieło- poezję na równi z dziełem Boga
- Gardzi innymi poetami „depczę was, wszyscy poeci”, uważa, że jest od nich lepszy.
- Mówi, że jest przede wszystkim człowiekiem, Polakiem, który kocha swoją ojczyznę i wszystkich rodaków „kochałem tam, w ojczyźnie serce me zostało”
- Pragnie uszczęśliwić swój naród, czyli wyzwolić go spod zaboru
- **Żąda od Boga wielkiej władzy nad Polakami, chce rządzić ich uczuciami, woła “Daj mi rząd dusz”. pragnie poprowadzić swój naród ku niepodległości, chce takiej samej władzy, jaką on sam posiada** „Ja chcę mieć władzę, jaką ty posiadasz, ja chcę duszami władać, jak ty nimi władasz”.
- Milczenie Boga potęguje złość Konrada „Kłamca, kto Ciebie nazywał miłością, Ty Jesteś tylko mądrością.” Zarzuca Bogu brak uczuć, nieczułość, obojętność na losy Polaków. Ujawnia uniwersalną tezę o człowieku, który zawsze będzie dążyć do wywyższenia siebie oraz władzy.

Bóg kłamie - nie jest on miłością, lecz mądrością, którą zwyczajnie można wyczytać z ksiąg i się jej wyuczyć.

- Reprezentuje on **Postawę Prometejską**, ponieważ jako jednostka chce się poświęcać dla ogółu „Nazywam się Milijon, bo za miliony kocham i cierpię katusze.”
- Podobnie jak mitologiczny Prometeusz wchodzi w konflikt z Bogiem (Prometeusz z Jezusem), buntuje się przeciwko niemu i oskarża go o nieczułość.
- Na końcu monologu posuwa się do bluźnierstwa i *chce nazwać Boga carem, czyli najgorszym wrogiem Polaków*. **Konrad mdleje i bluźnierstwo to wypowiada za niego Diabeł**. Jest to przykład niezwyklej interwencji sił nadprzyrodzonych w ludzkie życie.

Konrad jako bohater romantyczny

- patriotyzm
- samotność
- indywidualizm
- emocjonalność
- irracjonalizm
- ma o sobie bardzo wysokie mniemanie
- chęć poświęcenia się dla innych - postawa prometejska
- inteligencja

Charakter sceny II

Wielka Improwizacja to scena o charakterze **realistyczno-fantastycznym** (diabły, duchy) i **jednostkowym**.

W scenie Wielkiej Improwizacji Mickiewicz próbuje odpowiedzieć na pytanie, dlaczego upadło powstanie listopadowe. Samotna walka Konrada, który prosi Boga o *rząd dusz* przypomina postawę Szlachty Polskiej, która w 1830r nie wciągnęła chłopów do powstania, gdyż nie chciała ich uwłaszczyć, ta postawa szlachty to **REWOLUCJONIZM SZLACHECKI**

Scena III - Egzorcyzmy - 24 grudnia 1823r, Cella Konrada

W scenie III do celi Konrada przybywa ks. Piotr. Kapłan odprawia nad nim egzorcyzmy. Gdy zły duch opuszcza ciało Konrada, ksiądz rozkazuje modlić mu się o przebaczenie.

Ksiądz Piotr - jeden z najważniejszych bohaterów III cz. Dziadów, przebywa on w więzieniu w Wilnie, ma tam swoją celę, nie jest aresztowany, spowiada więźniów, modli się, może wychodzić na zewnątrz. Piotr to **zakonnik**, należący do zakonu Bernardynów.

Scena IV - Widzenie Ewy - Wiosna, wiejski dom pod Lwowem

W scenie IV Ewa, która mieszka na wsi pod Lwowem, ma widzenie, w którym Maryja podaje swojemu małemu synkowi Jezusowi kwiaty, a on zasypuje nimi Ewę.

Scena V - Widzenie Księdza Piotra - Wielkanoc 1824r, Cella Księdza

Tragiczna historia Polski powtórzeniem losów Chrystusa na podstawie sceny V

Akcja toczy się w **wielkanoc**, ks. Piotr przebywa samotnie w swojej celi i doznaje widzenia - pod wpływem żarliwej modlitwy, objawia mu się prorocza wizja przyszłych losów Polski

Treść widzenia

W przeciwieństwie do Konrada, który przedstawia się Bogu jako mistrz, ks. Piotr jest pokorny mówi „Prochem i niczem”. W nagrodę za jego pokorę, Bóg zesłał mu przyszłą, profetyczną wizję Polski.

- Kibitki jadące na Sybir - Zima, mnóstwo kubitek jadących na Syberię, co świadczy o dużej ilości skazanych Polaków. Z jednej z nich widzi młodego człowieka, któremu udaje się uciec, wiemy, że jego matka nie była Polką, że ma bohaterskich przodków. **Na imię ma 40 i 4**, w religii hebrajskiej oznacza **wyzwolenie**, jest to przyszły wyzwoliciel Polski
- Męka Jezusa Chrystusa na Krzyżu - pod postacią Jezusa Chrystusa i jego męki kryje się widzeniu Polska i jej losy. W Biblii Piłat skazał Jezusa na śmierć, pod jego postacią kryje się Francja (Gal), która odmówiła obiecaniej wcześniej pomocy, czym przyczyniła się do upadku powstania. Jezus niósł na Golgotę swój krzyż, który w widzeniu zbudowany jest z 3 rodzajów drzew - czyli trzech zaborców:
 - Rakus - Austria
 - Borus - Prusy
 - Moskal - Rosja

Śmierć Jezusa na krzyżu to upadek powstania listopadowego. Przebicie boku Chrystusa włócznią przez żołobka Moskala (w Biblii miał na imię Longin) symbolizuje represje w postaci zsyłek na Syberię i aresztowań, jakie spadły na Polaków ze strony zaborcy rosyjskiego.

Biała szata, która spada z ciała Jezusa symbolizuje Wielką Emigrację, czyli wszystkich Polaków, którzy po powstaniu listopadowym w obawie przed aresztowaniami ale i również po to by głosić idee narodowo-wyzwoleńczą wyjechali z Polski. - głównie do Niemiec i Francji. Biały kolor symbolizuje nieskazitelność oraz zwycięstwo. **Zmartwychwstanie Jezusa** symbolizuje otrzymanie przez Polskę niepodległości.

Mamy tu do czynienia z **MESJANISTYCZNĄ KONCEPCJĄ** losów Polski - Polska jest narodem wybranym (mesjaszem), który cierpi tak jak Chrystus i podobnie jak on zmartwychwstanie, czyli odzyska wolność. Polska da przykład innym zniewolonym narodom, które również ich wzorem poderwą się do walki. Pozytywne - dawanie nadziei, Negatywne - konieczność cierpienia i bierności

- Wyzwoliciel narodu Polskiego - mąż, który jako osoba młoda uciekł z kibitki, a teraz „urósł duszą i ciałem.” Mąż ten ma 3 oblicza i 3 czoła, stoi na trzech stolicach, co symbolizuje pokonanie przez niego zaborców Polskich. Człowiek ten wyzwoli naród.

Scena V - widzenie ks.Piotra - ze względu na sposób prezentacji wydarzeń ma charakter **realistyczno-fantastyczny, proroczy i jednostkowy**.

Scena VI - Sen Nowosilcowa - Noc, Sypialnia senatora

Akcja sceny VI i VIII rozgrywa się w Wilnie. W pałacu Senatora Nowosilcowa. Mamy tu do czynienia z motywem onirycznym snu (Porównanie do Trenu XIX)

Charakterystyka Nowosilcowa

Nowosilcowi śni się, że za jego dobrą pracę dostał od cara list, z którego dowiaduje się, że został mu przyznany order, tytuł książęcy i 100 tys. rubli. Jest szczęśliwy, śni mu się, że wchodzi do wielkiej sali, a wszyscy na jego widok czują ogromny respekt. Do sali wchodzi car, mija go, nie zwraca na senatora uwagi. Urzędnicy też go lekceważą, kpią z niego. Na podstawie snu możemy stwierdzić, że **to człowiek żądny władzy, podły, egocentryczny, okrutny, karierowicz**.

Scena VII - Salon Warszawski

Postawa społeczeństwa Polskiego wobec zaborcy rosyjskiego

1. Salon przedstawiony w scenie VII

Akcja rozgrywa się w **Warszawie** w autentycznym salonie, którego właścicielem był **Wincenty Krasiński** - ojciec pisarza i poety polskiego Zygmunta Krasińskiego. Wincenty był polskim generałem, zwolennikiem polityki prorosyjskiej w Polsce - współpracy z Rosją i podporządkowanie się carowi, nie wziął udziału w powstaniu listopadowym.

2. Towarzystwo przy stole

Przy stole siedzą ludzie wywodzący się z wyższych sfer - Damy, literaci, hrabiowie, generałowie, szambelanowie, czyli arystokracja. Arystokraci uwielbiają Nowosilcowa, uważają go za duszę towarzystwa, chwalą organizowane przez niego bale i żałują, że wyjechał do Wilna, bo w Warszawie zrobiło się nudno, pusto, uważają, że był on tam potrzebny. Generałowie uważają, że Polska literatura jest nudna, po części jej nie rozumieją. Preferują literaturę i kulturę francuską, Unikają rozmów na tematy polityczne, uważają, że lepiej ich nie poruszać, nie narażać się rosjanom i carowi, aby nie skończyć tak jak reszta. Ci ludzie to zdrajcy, kolaboranci, którzy gotowi są zrobić wszystko dla własnego bezpieczeństwa.

3. Towarzystwo przy drzwiach

Przy drzwiach stoją młodzi- polscy patrioci, stary Polak, Piotr Wysocki oraz Adolf. Patrioci polscy rozmawiają o sytuacji w kraju i represjach.

4. Losy Cichowskiego

Cichowski to ofiara carskich prześladowań, został aresztowany przez tajną policję, gdy miał się żenić. Upozorowano jego śmierć - utonięcie w rzece. Nad brzegiem Wisły znaleziono płaszcz, który przyniesiono żonie. Minęły dwa lata, gdy wywieziono więźniów do Belwederu, ktoś krzyknął do nich „Więźnie, kim jesteście?”, wśród tych imion, słyszano Cichowskiego. Żona próbowała uzyskać jakieś informacje, ale nie udało jej się. Minęły kolejne 3 lata, w Warszawie cały czas krążyły plotki, że Cichowski żyje, pomimo tego, że go męczą i torturują, nic nie mówi. Pewnego dnia przed domem żony oficer przyprowadził go i kazał podpisać, że wrócił żywy z Belwederu. Cichowski po powrocie bardzo się zmienił, nie wpuszczał nikogo do domu, bardzo przytył, policzki mu nabrzmiały, pożyłki, zbladły, w ciele miał zmarszczki, nie miał włosów. Nie poznał Adolfa, mimo tego, iż Adolf próbował z nim jeszcze raz porozmawiać, przez przeżycia w więzieniu popadł w szaleństwo, nie odzyskał dawnej równowagi psychicznej i pogody ducha. Nie potrafił opowiedzieć o niczym co się z nim działo, rzekł na koniec „Będę o to Pana Boga pytać, on to wszystko zapisał, wszystko mnie opowie.” Adolf opowiada historię o Cichowskim, był on młodym mężczyzną, wesołym, urodziwym i towarzyskim, który pewnego razu nie stawiał się na swój własny ślub. Okazało się, że został aresztowany przez tajną policję. Przetrzymano go i torturowano przez 5 lat. Więżono go w nieludzkich warunkach, w wilgotnej celi, gdzie musiał przebywać w samotności. Mimo to, wykazał się ogromną siłą i oddaniem, ponieważ nikogo nie wydał. Kiedy na końcu został wypuszczony na wolność był nie do poznania. Przytył, postarzał się, stracił wszystkie włosy, a jego oczy straciły dawny blask. Pobyt w więzieniu odbił się też na jego psychice, stracił dawną pogodę ducha, nie poznawał ludzi, żył w ciągłym strachu, nie umiał się normalnie komunikować bo myślał, że cały czas jest prześladowany. Historia o losach Cichowskiego jest dowodem **martyrologii**.

5. Analiza końcowej wypowiedzi Piotra Wysockiego

Scenę VII kończy wypowiedź Piotra Wysockiego (późniejszego organizatora powstania), w której dokonuje on realistycznej oceny postawy Polaków wobec zaborcy. „**Nasz naród jak lawa, Z wierzchu zimna i twarda, sucha i plugawa, Lecz wewnętrznego ognia sto lat nie wyziębi. Plwajmy na tę skorupę i zstąpmy do głębi.**”

Wierzchnia skorupa lawy (zimna i plugawa) to Polscy **zdrajcy**. **Wewnętrzny ogień** symbolizuje **patriotów**, którzy nie poddają się, dopóki nie wygrają z zaborcą. Gardzą zdrajcami (Plwajmy-plujmy)

6. Charakter sceny VII

Realistyczny i zbiorowy

Scena VIII - Pan Senator - Wiosna 1824r. - Apartament Senatora

Historia Pani Rollison

Pani Rollison jest starą, niewidomą kobietą. Przychodzi do senatora w sprawie swojego syna Jana, chciałaby się z nim zobaczyć. Towarzyszy jej opiekunka - Kmitowa. Senator kpi z jej kalectwa, p. Rollinson mówi, że skoro nie widzi to może wacha. Nowosilcow próbuje zastraszyć Kmitową, mówi, że jeżeli ona się zbyt zaangażuje w sprawę Rollisona, to jej synowie mogą zostać aresztowani. Rollisonowa przeżywa fakt, że jej syn jest katowany w więzieniu, opowiada o nim same dobre rzeczy, że pomagał jej, dobrze się uczył, pomagał innym i był jej podporą. Nie radzi sobie bez syna, podczas rozmowy Senator bagatelizuje problem, jest nieczuły, kpi, twierdził, że skoro głośno krzyczy to jest silny i zdrowy. Nowosilcow chcąc pozbyć się kobiety, obiecuje jej, że Ks. Piotr będzie mógł zobaczyć się z jej synem. Po wyjściu kobiet, senator wraz z Pelikanem ustalają, że trzeba ją zamknąć w więzieniu, a u jej syna otworzyć okna, aby sprowokować go do samobójstwa. Kiedy Jan wyskoczył z okna, Rollisonowa była przekonana, że jej syn nie żyje. Wróciła do senatora i przerwała mu bal, jest wściekła, nazywa go tyranem, pijakiem, katem

Cechy Senatora:

- nieczuły
- zakłamaný
- fałszywy
- okrutny
- bezduszny

Cechy matki

Mamy do czynienia z motywem matki cierpiącej, troskliwej, zdeterminowanej o walkę do życia syna, pokorna (klęka przed senatorem), kochająca, agresywna (gdy dowiaduje się o śmierci syna), porównanie do „Lamentu Świętokrzyskiego”

Charakterystyka najbliższych współpracowników Nowosilcowa:

Doktor - August Becu - prywatnie był ojczymem Juliusza Słowackiego, pracował na Uniwersytecie Wileńskim, był znanym i cenionym profesorem medycyny.

Lekceważy ludzi, którzy są niżej usadzeni np. lokajów, jest zwolennikiem polityki prorosyjskiej, współpracuje z rosjanami, jest zdrajcą. Doktor z własnej pensji opłaca szpiegów, którzy mają tropić ludzi, działających przeciwko carowi. Jest donosicielem. Bardzo zabiega o względy Nowosilcowa, chce zyskać jego łaski. W czasie śledztwa i represji przeciwko członkom Towarzystwa Filomatów przez cały czas utrzymywał przyjazne stosunki z ich oprawcą Nowosilcowem, przez co zdobył sobie zasłużenie ale i złą sławę w kręgach patriotycznych.

Za ten odrażający portret Doktora Juliusz Słowacki prywatnie obraził się na Mickiewicza. Odpowiedzią na III cz. Dziadów był Kordian.

Wacław Pelikan - polski lekarz, chirurg, dziekan, prorektor i rektor Uniwersytetu Wileńskiego. Karierę uniwersytecką zrobił m.in. dzięki względom Senatora Nowosilcowa. Był inicjatorem wprowadzenia na uczelni systemu szpiegostwa i donosicielstwa. Nie przejmuje się karami Rollisona, lekceważy matkę Jana, nazywając ją starą czarownicą. To on podsuwa pomysł otwarcia okien w celi. Policzkuje ks. Piotra i nazywa go osłem. Podobnie jak Doktor ma służalczy stosunek do Senatora i jest zdrajcą.

Hieronim Botwinko - rosjanin, prokurator wileński, to on prowadził śledztwo przeciwko członkom Towarzystwa Filaretów. Znany ze szczególnej nienawiści do Polaków i wysokich wyroków.

Leon Bajkow - rosjanin, radca stanu, jeden z bliższych współpracowników senatora, któremu pomagał w śledztwach przeciwko Polskim patriotom. Podobnie jak Pelikan lekceważy ks. Piotra. Jest to rozpustnik znany z licznych romansów, lubił młode kobiety.

Wniosek na temat Rosji carskiej i jej przedstawicieli wynikające z obu scen (VI i VIII)
Są to ludzie, którzy nienawidzą Polaków, ale rywalizują między sobą o względy cara, są to karierowicze.

Scena IX - Noc Dziadów listopad 1824r. - Cmentarz

Wydarzenia rozgrywają się na cmentarzu, gdzie odbywają się Dziady. Pojawiają się zjawy Doktora i Bojkowa, którzy nie zaznali spokoju po śmierci. Gdy zbliża się dzień, jedna z bohaterek oraz Guślarz widzą wozy, które jadą ze skazańcami na Syberię. Zauważają, że jest tam Konrad ze śladami krwi na piersiach.

Obraz Rosji carskiej na podstawie *Ustępu* po III cz. Dziadów

Ustęp znajduje się po III cz. Dziadów. Składa się na niego 6 części pisanych wierszem oraz Wiersz do przyjaciół Moskali; Ustęp przedstawia obraz Rosji carskiej widzianej oczami Pielgrzyma, który zbliża się do niej od strony Polskiej..

Droga do Rosji

Rosja to kraj o surowym klimacie, słabo zaludniony, dużo pustych obszarów. Częstym widokiem są kibitki pędzące z polskimi więźniami na Syberię. Rodowici Rosjanie z wyglądu przypominają ludzi zdrowych, zahartowanych. Mają smutne twarze i serca, gdyż żyją w kraju, w którym despoła i tyran wymaga od nich posłuszeństwa.

Przedmieścia stolicy

Chodzi tutaj o stolicę Rosji - Petersburg. W tej części opisana została letnia rezydencja carów i nazywała się Carskie Sioło. Jest to budynek, w którym połączone zostały style z różnych krajów. Pieniądze na budowę tej rezydencji pochodziły z kradzieży i łupów m.in. z Litwy, Ukrainy i Polski. Każdy kto chciał wjechać do Petersburga był poddawany szczegółowej kontroli, aby chronić cara - „Trzęsą, badają, pytają — wpuszczają.”

Petersburg

Petersburg był ówczesną stolicą Rosji. Założył go w 1703r. Piotr I Wielki. Zamieszkiwany był przez wiele narodowości, stąd porównanie stolicy do Wieży Babel. Mieszka tu spora grupa zwolenników Cara, z wyższych sfer, są w stanie czekać na mrozie kilka godzin, tylko po to, by zobaczyć go wychodzącego na spacer.

Pomnik Piotra Wielkiego

Pomnik ten wystawili Rosjanie założycielowi rosyjskiej stolicy w 1791r. Do wystawienia przyczyniła się Caryca Katarzyna II. Wybudowany został na wzór cesarza rzeźby Marka Aureliusza. Był to cesarz uznany przez historyków za najszlachetniejszego z cesarzy. Kiedy patrzy się na pomnik Piotra Wielkiego, widać, że car chce strącać ludzi - jego rządy różniły się od tych Marka Aureliusza.

Przegląd Wojska

Przegląd wojska odbywał się codziennie o godzinie 10:00 na centralnym placu Petersburga. Dokonywał go car, z jednej strony sprawdzał sposób funkcjonowania armii i stan uzbrojenia, a z drugiej natomiast była to manifestacja sił cara, która miała wyrobić przekonanie w ludziach, którzy je obserwowali, że car jest silny i potężny. Zazwyczaj trwał on w nerwowej atmosferze i był przedstawieniem dla cara, w którym wszystko musiało grać, nie mogło być żadnych błędów, gdyż mógłby on być wtedy bardzo zły.

Często po przeglądzie plac, na którym prezentowała się armia, zapełniony był typami żołnierzy, którzy ponieśli śmierć w wyniku strącania czy wysiłku fizycznego. Dochodzi do tego, że życie i zdrowie pojedynczego człowieka nie miało znaczenia dla cara.

Obraz Rosji w *Ustępie*

Rosja carska to kraj, w którym niepodzielną władzę sprawuje car - tyran, despota, który wymaga od ludzi absolutnego posłuszeństwa. Część obywateli - zwłaszcza urzędników, robi wszystko, by przypodobać się carowi, zyskać jego względy, uznanie. Nowosilcow, Bajkow, Botwinko i większa część narodu to ludzie żyjący w ciągłym strachu.

Wiersz

W tym wierszu podmiot liryczny mówi o swoich przyjaciółach - Moskalach. Wspomina szlachetnych Rosjan, których znał. Rylejew, Bestniew, którzy przyjęli wrogą postawę wobec caratu i spotkała ich za to surowa kara. Mówi również o tych, którzy próbują wkraść się w łaski cara, zdobyć jego względy i takich potępia. Podmiot ma nadzieję, że rosjanie w końcu zbuntują się przeciwko despotce Rosji.

Dziady cz III jako dramat romantyczny

1. Koncepcja utworu

- a) brak chronologii zdarzeń - nie każda scena wynika z poprzedniej
- b) każda scena posiada innego bohatera
- c) różne typy scen- zbiorowe, z bohaterem jednostkowym
sceny zbiorowe - więzienna (I) , Salon Warszawski (VII) , Pan Senator (VIII)
sceny z bohaterem jednostkowym - Widzenie ks. Piotra (V) , Wielka Improwizacja (II)
- d) Zerwanie z zasadą 3 jedności:
 - akcji - występuje wiele wątków
 - czasu - akcja trwa ok. roku
 - miejsca - różne miejsca - Wilno, Warszawa

2. Trzy typy postaci w dramacie:

- a) **fikcyjne** literackie - Konrad, Pani Rollison, Ks. Piotr
- b) **historyczne** - Nowosilcow, Doktor, Żegota, Tomasz
- c) **fantastyczne** - duchy, diabły, anioły

3. Występowanie **synkretyzmu rodzajowego** - połączenie w obrębie jednego rodzaju literackiego innych rodzajów literackich.

Dziady należą do dramatu o obrębie którego, występują partie liryczne np. „Wielka Improwizacja”, „Mała Improwizacja”, „Widzenie Ks. Piotra” (monolog) oraz epickie np. „Opowieść Sobolewskiego”, „Opowieść o losach Cichowskiego.”

4. Występowanie **synkretyzmu gatunkowego** - połączenie w obrębie jednego gatunku innych gatunków literackich.

Dziady jako gatunek to dramat romantyczny w obrębie którego, występują inne gatunki bajka, opowieść, pieśń

5. Konrad jako typowy bohater romantyczny

- Podporządkowanie życia osobistego sprawom ojczyzny
- Indywidualista, samotnik, poeta i patriota
- Postać tragiczna, gdyż ma szlachetne intencje, których nie może zrealizować
- Postawa Prometejska

- Samotna walka Konrada porównana do postawy rewolucjonizmu szlacheckiego (czasy powstania listopadowego)

6. Adam Mickiewicz jako Wieszcz Narodowy

- Krytycznie ocenia błędy Polaków, ale z drugiej strony jako duchowy przywódca narodu poprzez swój utwór próbuje podnieść Polaków na duchu, gdyż mimo tragedii powstania, ma nadzieję, na odzyskanie wolności
- Bajka Żegoty, Postawa prometejska Konrada, Idea Mesjanizmu